

SOCIĀLĀ UZŅĒMUMA , LIKUMS

Einārs Cilinskis

Likuma mērķis

Likuma mērķis ir veicināt sabiedrības dzīves kvalitātes uzlabošanu un sekmēt sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu (turpmāk — mērķa grupa) nodarbinātību, radot sociālajiem uzņēmumiem labvēlīgu saimnieciskās darbības vidi.

Jautājums – cik plaši definēt mērķa grupas

Atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupas (projekts) I

- 1. personas ar invaliditāti vai ar funkcionēšanas ierobežojumiem un viņu ģimenes locekļi;
- 2. personas, kurām noteikta atbilstība trūcīgas ģimenes (personas) statusam;
- 3. personas, kuras ir ieguvušas bezdarbnieka statusu, jo īpaši ilgstošie bezdarbnieki, bezdarbnieki ar invaliditāti, jaunieši vecumā no 15 līdz 29 gadiem, bezdarbnieki vecāki par 50 gadiem, bezdarbnieki ar nepietiekošām, zemām un darba tirgum neatbilstošām zināšanām un prasmēm;
- 4. ģimenes, kuru aprūpē ir vismaz trīs bērni, to skaitā audžuģimenē ievietoti un aizbildnībā esoši bērni, un viena vecāka ģimenes ar apgādībā esošiem bērniem;
- 5. personas, kuras pārstāv etnisko minoritāti romus;

Atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupas (projekts) I

- 6. personas, kuras atbrīvotas no ieslodzījuma vietām;
- 7. personas ar nepietiekošām, zemām un darba tirgum neatbilstošām zināšanām un prasmēm, jo īpaši personas, kuras vecākas par 45 gadiem, personas, kuras ieguvušas tikai pamata/zemāku izglītību vai vidējo vispārējo izglītību, vai kuru profesionālā izglītība iegūta pirms vairāk nekā 15 gadiem;
- 8. personas ar alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vielu, azartspēļu vai datorspēļu atkarības problēmām un viņu ģimenes;
- 9. personas bez noteiktas dzīvesvietas;
- 10. cilvēktirdzniecības upuri;
- 11. bēgļi un alternatīvo statusu ieguvušās personas;
- 12. jaunieši vecumā no 15 līdz 29 gadiem, kas nav iesaistīti nodarbinātībā, izglītībā vai apmācībā, tai skaitā bērni pēc ārpusģimenes aprūpes izbeigšanās.

Sociālā uzņēmuma jēdziens

Sociālais uzņēmums ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kurai šajā likumā noteiktajā kārtībā piešķirts sociālā uzņēmuma statuss un kura veic labvēlīgu sociālo ietekmi radošu saimniecisko darbību (piemēram, sociālo pakalpojumu sniegšana, iekļaujošas pilsoniskas sabiedrības veidošana, izglītības veicināšana, atbalsts zinātnei, vides aizsardzība un saglabāšana, dzīvnieku aizsardzība vai kultūras daudzveidības nodrošināšana).

Pašvaldību līdzdalība sociālā uzņēmumā

- Sociālā uzņēmuma statusu var iegūt sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kurā vienai vai vairākām publiskām personām kopā nav balsu vairākuma, ja sociālā uzņēmuma statūtos noteiktais mērķis ir mērķa grupu nodarbinātība (2. panta (2) daļa);
- likuma 2.panta otrā daļa zaudē spēku ar 2021.gada 1.aprīli.

Sociālā uzņēmuma kritēriji (5. panta (1) un (2) daļa)

- statūtos noteiktie mērķi atbilst likuma mērķim un uzņēmums veic šā likuma 2. pantā minēto saimniecisko darbību
- iegūto peļņu nesadala, bet iegulda statūtos noteikto mērķu sasniegšanai;
- nodarbina algotus darbiniekus;
- izpilda vienu no šādām prasībām:
 - 1) uzņēmuma izpildinstitūcijā vai pārraudzības institūcijā ir iesaistīts mērķa grupas pārstāvis;
 - 2) uzņēmuma konsultatīvajā institūcijā, ja tāda izveidota, ir iesaistīts mērķa grupas pārstāvis vai mērķa grupu pārstāvošas biedrības vai nodibinājuma pārstāvis, vai konkrētās jomas eksperts.

Prasības sociālajam uzņēmumam

- Sociālais uzņēmums atbilst likumā noteiktiem kritērijiem;
- Statusu piešķir LM, pamatojoties uz komisijas atzinumu;
- Sociālā uzņēmuma mantu un finanšu līdzekļus atļauts izmantot tikai statūtos norādītajiem mērķiem;
- Sociālais uzņēmums peļņu (jebkurā pārskata gadā gūto) nesadala dividendēs, bet veido rezerves kapitālu, kurā ieskaita visu pārskata gada peļņu;
- Ikgadējs darbības izvērtējums (kuru veic LM);
- ievēro komercdarbības atbalsta nosacījumus, kurus nosaka MK;

Atbalsts sociālajam uzņēmumam (1)

- Izdevumi, ko neietver ar UIN apliekamajā bāzē (8. panta (1) daļa);
- Pašvaldība ir tiesīga piešķirt sociālajam uzņēmumam nekustamā īpašuma nodokļa atlaides atbilstoši likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli" noteiktajai kārtībai;
- Publiskas personas kustamo mantu var nodot bez atlīdzības sociālā uzņēmuma īpašumā atbilstoši Publiskas personas mantas atsavināšanas likumā noteiktajai kārtībai;
- Publiska persona vai publiskas personas kapitālsabiedrība, tiesīga nodot tai piederošo mantu sociālajam uzņēmumam bezatlīdzības lietošanā atbilstoši Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likumā noteiktajai kārtībai;

Atbalsts sociālajam uzņēmumam (2)

- Sociālais uzņēmums statūtos noteikto mērķu sasniegšanai ir tiesīgs piesaistīt brīvprātīgā darba veicējus darbībām, kas nav saistītas ar uzņēmuma pārvaldi un grāmatvedību, kā arī uzņēmuma pamatfunkcijām
- ES programma 9.1.1.3.pasākuma "Atbalsts sociālajai uzņēmējdarbībai" kopējais pilotprojekta finansējums ir 16,9 milj. EUR ALTUM sniedz atbalstu sociālajiem uzņēmumiem, izvērtējot to iesniegtos biznesa plānus atbilstoši LM izstrādātajai metodikai;
- Priviliģētie iepirkumi – grozījums Publisko iepirkumu likumā (pieņemts 1. lasījumā);

Sociālais uzņēmums nav tiesīgs

- veikt sistemātiskus darījumus ar vērtspapīriem vai nekustamo īpašumu, izņemot telpu iznomāšanu vai izīrēšanu;
- darboties tādās jomās kā sprāgstvielu, ieroču un munīcijas ražošana un tirdzniecība, alkoholisko dzērienu ražošana (izņemot mazās alkoholisko dzērienu darītavas), tabakas izstrādājumu ražošana un tirdzniecība, azartspēles un derības, finanšu un apdrošināšanas darbības vai jomās, kas apdraud sabiedrības drošību un veselību;
- izsniegt aizdevumus, izņemot aizdevumus mērķa grupām, ja tas paredzēts sociālā uzņēmuma statūtos.

Sociālā uzņēmuma statusa zaudēšana (12. pants)

- Ja sociālā uzņēmuma statuss tiek atņemts, sociālais uzņēmums 30 dienu laikā pēc statusa atņemšanas veic uzņēmumu ienākuma nodokļa un iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārrēķinu un samaksā nodokļus vispārējā kārtībā par tiem pārskata gadiem, kuros attiecīgais sociālais uzņēmums ir pieļāvis neatbilstības noteiktajiem kritērijiem vai pārkāpumus savā darbībā, tai skaitā nokavējuma naudu saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" noteikumiem;
- Par taksācijas periodu, kurā sabiedrība ar ierobežotu atbildību zaudējusi sociālā uzņēmuma statusu, nekustamā īpašuma nodokli aprēķina vispārējā kārtībā, nepiemērojot nodokļa atlaidi.

PALDIES PAR UZMANĪBU

Einārs Cilinskis

einarscilinskis@gmail.com